

Uit een rib?

Volgens het bijbelverhaal is de vrouw uit de man gebouwd. In Genesis 2: 22 staat (in de NBV21-vertaling): *Uit de rib die Hij bij de mens had weggenomen, bouwde de Heer God een vrouw.*

Nu valt er over het woord ‘tsela’, dat hier met ‘rib’ vertaald wordt, wel wat te zeggen. In het grote Joodse commentaar ‘Genesis Rabba’, in hoofdstuk 18:2, staan allerlei wetenswaardigheden vermeld over het geschapen zijn van de vrouw uit de rib:

De vrouw is niet uit het hoofd van de man gemaakt opdat ze niet te frivol zou worden.

Thomas van Aquino, de meest invloedrijke theoloog uit de Middeleeuwen, heeft als opvatting hierover dat dit is opdat ze geen autoriteit over de man zou hebben. Dit is in overeenstemming met wat Paulus in 1 Timotheüs 2:12 zegt, dat de vrouw geen gezag over de man moet hebben.

Nu weer terug naar Genesis Rabba:

De vrouw is niet uit het oog van de man gemaakt opdat ze niet naar (andere) mannen zou kijken.

Zij is niet uit het oor van de man gemaakt opdat ze geen gehoor zou geven aan kletspraak.

Zij is niet uit de mond van de man gemaakt opdat ze niet zou roddelen.

Zij is niet uit het hart van de man gemaakt opdat zij niet jaloers zou zijn.

Zij is niet uit de hand van de man gemaakt opdat zij geen oplichtster zou zijn.

Zij is niet uit de voet van de man gemaakt opdat ze niet uithuizig zou zijn. (Thomas van Aquino zegt met betrekking tot de voet dat de man de vrouw niet moet verachten).

Opmerkelijk is dat het woord ‘tsela’ verder in Tenach altijd met ‘zijde’ vertaald wordt. Bij de bouw van de tabernakel in Exodus 25 - 38 komt het woord 19 keer voor en ook bij de bouw van de tempel van Salomo en in het visioen van Ezechiël over de toekomstige tempel in Ezechiël 4 komt het woord ‘tsela’ alleen voor in de betekenis van ‘zijde’, of, bij Ezechiël zelfs als ‘zijkamer’.

In de meetkunde is een ‘rib’ de verbinding tussen twee punten en een ‘zijde’ is daar een vlak. Wiskundig gezegd: een rib wordt bepaald door twee punten, een vlak door drie punten. Het is het verschil tussen een lijn en een vlak. Zo heeft een kubus 6 vlakken en 12 ribben: 4 zijkanten, boven en onderkant en elk vlak wordt omgeven door een rib, waarbij elke rib de overgang vormt tussen twee vlakken. Vandaar dat er 12 ribben zijn en niet 24.

In alle verhalen waarin ‘tsela’ voorkomt is sprake van een vlak. In Exodus blijkt zo’n ‘tsela’ te bestaan uit meerdere planken, en dan kan echt geen rib bedoeld zijn, en in 1 Koningen 6:8 wordt gesproken van een opening in een ‘tsela’. Ook daar kan beslist geen ‘rib’ bedoeld zijn.

Conclusie: De vertaling ‘rib’ voor het woord ‘tsela’ kan, lijkt mij, naar het rijk der fabelen verwezen worden.

Lukas de Grootte, Februari 2024

N.B.: Alleen in de vertaling van Oussoren (Naardense Vertaling) en in die van Buijs-Storm (Tora) kwam ik het woord ‘zijde’ tegen. Wybrand Ganzevoort maakte me opmerkzaam op nog drie vertalingen die ‘zijde’ vertalen: Hirsch, Reisel en Rosenberg.